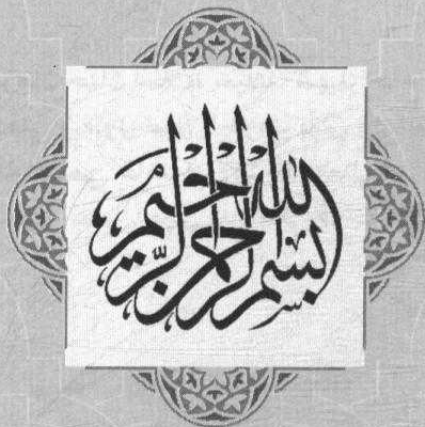

از هی اخلاص مدار
جوهره مکتب امیر سلیمانی
www.ketab.ir

دکتر سید محمد مقیمی
استاد دانشگاه تهران

تقدیم به پیشگاه قهرمان جهان اسلام، شهید حاج قاسم سلیمانی و
آرزوی سلامتی و طول عمر با عزت برای ولی امر مسلمین
حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) و تعجیل در فرج
حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

سرشناسه: مقیمی، سیدمحمد، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: رهبری اخلاص مدار جوهره مکتب شهید سلیمانی / تالیف سیدمحمد مقیمی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات راه دان، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۵۷-۶۰-۵ وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۱۵-۱۲۰.

موضوع: سلیمانی، قاسم، ۱۳۳۵-۱۳۹۱.

موضوع: Soleimani, Qasem, ۱۹۵۶-۲۰۲۰

موضوع: سلیمانی، قاسم، ۱۳۳۵-۱۳۹۸. دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی

Soleimani, Qasem -- Political and social views: موضوع

موضوع: رهبری (اسلام)

Islamic leadership: موضوع

رده بندی کنگره: DSR ۱۶۶۸

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴۰۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۷۴۹۷

مولف: دکتر سیدمحمد مقیمی

ناشر: راه دان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول (زمستان ۱۳۹۹)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۵۷-۶۰-۵

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

سرور شهید عزیز ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسی درس آموختن با این چشم نگاه کنیم آن وقت این قضیه روشن خواهد شد.

پیشگفتار

تاریخ تمدن بشر بیانگر این واقعیت است که برخی انسانها با نقش آفرینی ویژه، تاریخ ساز شده و باعث شکل گیری نقاط عطف تمدنی گردیده اند. شهید حاج قاسم سلیمانی از جمله این گروه انسانهای نابغه و استراتژیست است که مکتب جدیدی را با الهام از امامین انقلاب اسلامی در عرصه بین المللی پی ریزی نموده است. مکتب شهید سلیمانی نمونه عملی و تبلور واقعی سازمان آخرت گرا در مدیریت اسلامی است که از جنبه های مختلف قابل مطالعه است.

امروزه یکی از چالشهای اساسی سازمانها و نهادهای مدنی در عرصه بین المللی این است که با عنایت به پیچیدگی و چندبعدی بودن نیازهای کارکنان، یک سو، و تنوع روبه تزاید مشخصه های فرهنگی جوامع از سوی دیگر، مدیران باید روی کدام عنصر کلیدی متمرکز شوند تا در تحقق اهداف سازمانی موفق حاصل شود. به عبارت دیگر ارزش محوری در سازمانهای امروزی چیست؟

رهبری در مواقع چالش برانگیز همیشه دشوارتر بوده است، اما عوامل استرس زای منحصر به فردی که سازمانهای سراسر جهان امروز با آن روبرو هستند، می طلبد که بر آنچه رهبری واقعی را تشکیل می دهد، تمرکز مجدد صورت پذیرد. سازمانهای دولتی، خصوصی و حتی نهادهای مدنی در حال رسیدگی به چالشهایی هستند که دامنه آنها از فروپاشی اخلاقی گرفته تا تروریسم را شامل می شود. آنچه که در این شرایط عملکرد طبیعی را تشکیل می دهد، با ظهور چالش های جدید، فناوری ها، تقاضاهای بازار و رقابتهای دائماً روبه تزاید است. محققان پیشنهاد می کنند که چنین چالش هایی، ضرورت تمرکز مجدد در بازگرداندن اعتماد به نفس، امید و خوش بینی، توانایی بازتوانی سریع ناشی از حوادث فاجعه بار و انعطاف پذیری، کمک

به افراد در جستجوی معنی و پرورش خودآگاهی و ارتباط واقعی با همه ذینفعان (همکاران، مشتریان، تأمین کنندگان، مالکان و جوامع) را مضاعف نموده است. همانطور که بیل جورج (۲۰۰۳)، به طور مختصر اظهار داشت: ما به رهبرانی نیاز داریم که با هدف، ارزشها و یکپارچگی رهبری کنند. رهبرانی که سازمانهای پایدار ایجاد می‌کنند، کارکنان خود را برای ارائه خدمات برتر به مشتری ترغیب می‌کنند و برای سهامداران ارزش طولانی مدت ایجاد می‌کنند (Avolio & Gardner, 2005, p.316).

امروزه رهبری اصیل^۱ به عنوان شکلی از سبک رهبری ظاهر شده است که مورد توجه بسیاری از دانشمندان و پیشگامان حوزه رهبری قرار گرفته است. علاقه به رهبری اصیل ناشی از رسوایی‌های شرکتی اخیر و سوء استفاده‌های سازمانی مانند عدم صداقت رهبری و اقدامات غیراخلاقی و همچنین کاهش توجه به رویکردهای متداول رهبری مانند رهبری تحول‌گرا و کاریزماتیک است که از طریق رهبری تأکید بر دستیابی به عملکرد سازمانی دارند. رهبری اصیل با تأکید بر خلوص نیت و اخلاق، بر معضلات اخلاقی متمرکز است و شرکت‌ها را برای ایجاد یک فضای یادگیری و سازمانی مثبت ترغیب می‌کند. خلوص نیت نقش مهمی در تأثیرگذاری روابط سازمانی کارکنان در موضوع رفتار سازمانی دارد. تجارب کارکنان از رفتار خالصانه و اصیل سازمانی به شفافیت، اعتماد و ثبات در رویکردهای رهبری بستگی دارد. هون و گرونیگ^۲ تأکید می‌کنند که مدیریت باید روابط مشترکی را با کارمندان خود توسعه دهد تا اهمیت روابط سازمانی کارمندان افزایش یابد (Iqbal et al., 2020, pp.1-3).

یکی از گزینه‌ها برای پاسخ به این پرسش اساسی، انجام موردکاوی و رجوع به بهترین تجربه‌ها یا الگوهای سرآمد است. این روزها در تمامی محافل خبری دنیا، کارشناسان اهل فن از یک الگوی کارآمد در مدیریت نهادی باگستره بین‌المللی سخن می‌گویند که به عنوان یک استراتژیست نابغه، مکتب جدیدی را در عرصه بین‌المللی عرضه نموده است؛ و آن کسی نیست جز سبهد شهید حاج قاسم سلیمانی. شهید قاسم سلیمانی، چهره‌ای بین‌المللی

1. Authentic leadership

2. Hon and Grunig

بود که نقش وی در فرونشاندن توطئه‌های منطقه‌ای بر کسی پوشیده نیست؛ آن زمان که دولت‌های عراق و سوریه از دست داعش به تنگ آمده بودند و هر آن بیم سقوط آن‌ها به دست این گروه تروریستی می‌رفت، این قاسم سلیمانی بود که شبانه و بی‌هیچ هیاهویی به بغداد و ساعاتی بعد به دمشق رفت و با فرماندهی متمرکز در همان ساعات اولیه، داعش را عقب راند و با بسیج نیروهای مردمی طومار آن‌ها را درهم پیچید. آن چنان که حتی خالقان داعش، در خفا و آشکار سلیمانی را تحسین کردند، ولی چون او را مانعی بزرگ برای اجرای نقشه‌های شوم استعماری خود می‌دانستند، با اقدامی تروریستی او را ناجوانمردانه به شهادت رساندند. اما شهادت وی پایان کار نبود؛ بلکه تشیع باشکوه این سردار سرافراز اسلام در عراق و ایران و تکریم بی‌نظیر او بوسیله توده‌های مردمی در ایران و جهان، سرآغازی شد برای شناخت این اسطوره مدیریتی فراموش نشدنی. امروزه اندیشمندان حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی و بویژه مدیریت در سر تا سر جهان، بدنبال پاسخ به این پرسش کلیدی هستند که سلیمانی که بود و چه کرد؟

بهترین منبع و مرجع برای شناخت شهید سلیمانی، بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) در خصوص آن شهید بزرگوار است. در این مجال تنها به چند مورد از فرمایشات ایشان متناسب با موضوع این نوشتار اشاره می‌گردد. مقام معظم رهبری در دیدار هزاران نفر از مردم قم در ۱۸ دی ۱۳۹۸، اخلاص سردار پرافتخار حاج قاسم سلیمانی را بالاتر از همه خصائص او خواندند و اضافه کردند: او شجاعت و تدبیرش را برای خدا خرج می‌کرد و اهل تظاهر و ریا نبود که ما نیز باید برای دستیابی به این ویژگی بسیار مهم یعنی اخلاص، تلاش و تمرین کنیم. ایشان در زمینه اخلاص مثال‌زدنی حاج قاسم نیز فرمودند: در جلسه‌های رسمی با مسئولان مختلف، او به گونه‌ای در حاشیه و دور از چشم می‌نشست که باید می‌گشتید تا او را پیدا می‌کردید و می‌دیدید. ایشان در جای دیگر می‌فرماید: «مردم قدر سردار شهید قاسم سلیمانی را دانستند و این ناشی از اخلاص است؛ این که دل‌ها این جور همه متوجه می‌شوند، نشان‌دهنده‌ی این است که یک اخلاص بزرگی در آن مرد وجود داشت، مرد بزرگی بود.» (۹۸ / ۱۰ / ۱۳). ایشان همچنین می‌فرماید: «به شهید حاج

قاسم سلیمانی به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم.» (۹۸/۱۰/۲۷). دو گزاره مهم و کلیدی مرتبط با شهید سلیمانی که از فرمایشات مقام معظم رهبری قابل استخراج است، عبارتند از:

- نگاه به شهید سلیمانی بجای یک فرد، به مثابه یک مکتب و مدرسه درس آموز؛
- «اخلاص» به عنوان مهمترین خصیصه شهید سلیمانی.

بر این اساس می توان گفت که الگوی رفتاری سپید شهید سلیمانی یک مکتب مدیریتی با مختصات و ویژگی های خاصی است که مولفه «اخلاص»، محور و سنگ بنای این مکتب را تشکیل می دهد. خاستگاه اخلاص شهید سلیمانی کجاست؟ و چه اثراتی بر کارکردهای مدیریت دارد؟ مکتب شهید سلیمانی نمونه عملی و تبلور واقعی سازمان آخرت گرا در مدیریت اسلامی است. در این مجال تلاش می گردد تا الگوی رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی مورد تحقیق و واکاوی قرار گیرد.

از آنجا که از منظر حضرت آیت الله العظمی خامنه ای (مدظله العالی)، اخلاص به عنوان مهمترین خصیصه شهید سلیمانی ذکر شده، محقق این مفهوم محوری را در قالب رهبری اخلاص مدار مورد مطالعه قرار داده است. در این کتاب ابتدا در پیشینه تحقیق، مبانی نظری مشابه در ادبیات رایج مدیریت با عنوان رهبری اصیل یا خالصانه و همچنین مبحث اخلاص در متون اسلامی مرور شده و سپس تلاش گردیده است تا با استفاده از رویکرد تحقیق کیفی و بهره گیری از روش تحلیل مضمون، سخنرانی های شهید سلیمانی، فرمایشات رهبر معظم انقلاب و اظهارات و دیدگاه های دوستان و همزمان شهید مورد واکاوی قرار گیرد و مبتنی بر روش شناسی علمی، جداولی مشتمل بر نقل قولها، مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر تنظیم گردد. در نهایت مبتنی بر تحلیل مضمون و شبکه مضامین، مدلی فرآیندی مبتنی بر عوامل زمینه ساز رهبری خالصانه، مختصات رهبری اخلاص مدار و دستاوردهای این نوع رهبری طراحی و تبیین شده است. در این مدل، مجموعه ای از عوامل اثرگذار بر اخلاص شهید سلیمانی با عنوان عوامل زمینه ساز مطرح شده اند که به عنوان ورودی مدل ایفای نقش می نمایند. سپس در این مدل اجزای رهبری

اخلاص مدار در قالب نه مضمون فراگیر گروه‌بندی شده‌اند که هسته مرکزی آن که همانا رفتارهای خالصانه است، به عنوان مهمترین مضمون اثرگذار با دیگر مضامین در تعامل است. دستاوردهای رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی نیز در پایان در قالب شش مضمون مورد توجه قرار گرفته است. در پایان نیز با عنایت به داده‌های مستخرج از سیره نظری و عملی شهید سلیمانی، مقیاس سنجش سبک رهبری اخلاص مدار طراحی گردیده است. این ابزار مشتمل بر ۱۲۲ پرسش پنج مقیاسی و ۴۹ شاخص می‌باشد که در ده خوشه اصلی طبقه‌بندی شده است.

در تدوین این مجموعه، مؤلف خود را به افراد زیادی مدیون می‌داند. همسر گرانقدر و فرزندان عزیزم، همواره مشوقم بوده و زندگی را به گونه‌ای سامان داده‌اند که با فراغ بال به کار علمی پردازم؛ لذا بر خود لازم می‌دانم تا مراتب سپاسگزاری خود را از آنان ابراز دارم؛ هرچند که بر این امر وقوف کامل دارم که هیچ سیاسی نمی‌تواند جای اوقات از دست رفته و حق مسلم آنان را بگیرد. آقای محمداقبر جعفری پور مدیر محترم گروه هنری عقیق، مسئولیت امور چاپ و انتشار و خانم فرزام زحمت طراحی جلد کتاب را بر عهده داشته‌اند که مراتب سپاسگزاری خود را از این بزرگواران ابراز می‌دارم.

انتظار می‌رود این مجموعه بتواند روزه‌های جدیدی از شناخت این قهرمان جهان اسلام فراوری خوانندگان محترم در عرصه مدیریت و رهبری قرار دهد تا با تمسک به سیره آن شهید بزرگوار بتوانیم سعادت دنیوی و اخروی خود را ارتقا بخشیم. امیدوارم این تلاش ناچیز که عاری از عیب و نقص نیست، بتواند مورد رضایت حق تعالی و اقبال کلیه خوانندگان گرامی واقع شود و همه ما را با الگوگیری از مکتب شهید سلیمانی، برای تحقق آرمان‌های مقدس اسلام عزیز، تحت توجهات حضرت ولیعصر (عج) در سرتاسر گیتی موفق و پیروز گرداند.

سید محمد مقیمی

Moghimim@ut.ac.ir

<http://www.prof-moghimim.ir>